

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Praktijkonderwijs Zutphen

Plaats : Zutphen
BRIN nummer : 13EB
Onderzoeksnummer : 272152
Datum onderzoek : 13 februari 2014
Datum vaststelling : 4 maart 2014

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 13 februari 2014 een onderzoek uitgevoerd op Praktijkonderwijs Zutphen, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze afdeling en over de naleving van wet- en regelgeving.

De school voor praktijkonderwijs heeft momenteel 282 leerlingen.

Aanleiding

De aanleiding voor dit kwaliteitsonderzoek is de tweejaarlijkse bezoeken-cyclus die de inspectie voor scholen voor praktijkonderwijs hanteert. Praktijkonderwijs Zutphen is voor het laatst in 2012 bezocht en daarom voert de inspectie nu een kwaliteitsonderzoek uit. Een andere reden vormt de deelname van de school aan de pilot 'Curriculum Pro'. De inspectie bezoekt alle deelnemende scholen aan deze pilot in het schooljaar 2013-2014.

Toezichthistorie

In september 2012 heeft een beperkt onderzoek plaatsgevonden waarbij alleen de opbrengsten en de kwaliteitszorg zijn beoordeeld. Beide aspecten werden als voldoende beoordeeld. De indicator die aangeeft of de leerlingen succesvol uitstromen naar werk, scholing of een combinatie daarvan werd als goed beoordeeld.

Onderzoeksopzet

De inspectie baseert haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de school te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de school geanalyseerd.
- Schoolbezoek, waarbij wij in twaalf lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd.
- Wij hebben gesprekken gevoerd met het management, leraren en zorgfunctionarissen.

- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie en bestuur.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIES EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij op Praktijkschool Zutphen hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Een arrangement kan *basistoezicht* inhouden of juist *aangepast* toezicht in houden. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter teveel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Onze conclusie is als volgt:

Op basis van het onderzoek kennen wij aan de Praktijkschool Zutphen het basisarrangement toe omdat zowel de opbrengsten alsook de kwaliteit van het onderwijsproces op deze school op de onderzochte onderdelen van voldoende niveau is. Dit betekent dat wij op dit moment geen reden hebben om het toezicht te intensiveren.

Wij hebben geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs op Praktijkschool Zutphen. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen beeld

Wij stellen vast dat de kwaliteit van het onderwijs op Praktijkschool Zutphen voldoende is en op enkele onderdelen zelfs een goede kwaliteit biedt. Leerlingen krijgen onderwijs in een prettige leeromgeving, waar respectvol met elkaar wordt omgegaan. Uit tevredenheidsonderzoeken onder leerlingen en ouders blijkt dat leerlingen zich bijzonder veilig voelen op school en graag naar school gaan. De school realiseert goede uitstroomresultaten, zowel wat betreft de feitelijke plaatsing op de arbeidsmarkt alsook de bestendigheid van die plaatsing. Dit laatste wordt mede veroorzaakt door het nazorgbeleid van de school. Ondanks de goede uitstroomresultaten beseft de school dat externe factoren, zoals de economische crisis, maatschappelijke ontwikkelingen en beperking van de instroommogelijkheden bij de ROC's een risico vormen voor de toekomstige uitstroom.

De kwaliteit van het primaire proces is eveneens van voldoende niveau. De school heeft op een goede wijze de individuele leerroute van leerlingen vorm en inhoud gegeven. Wel is het van belang de komende periode meer aandacht te besteden aan de invulling van het digitale leerlingvolgsysteem (Presentis). Op dit moment zit er nog een aantal belangrijke hiaten in het systeem, waardoor onvoldoende inzichtelijk is of leerlingen zich conform het ontwikkelingsperspectief ontwikkelen en welke keuzes daarbij worden gemaakt. In het kader van de kwaliteitszorg speelt dit eveneens een rol in de beoordeling van het borgen van gerealiseerde kwaliteit. Door de groei van de leerlingenpopulatie in de afgelopen jaren, de vele ontwikkelingen rondom het praktijkonderwijs, het implementeren van het leerlingvolgsysteem alsook de werkdruk voor het personeel, komt het naleven van procedures en afspraken onder druk te staan. Voor het overige is het systeem van kwaliteitszorg in voldoende mate ingericht en ondersteunend ten aanzien van aansturen en verbeteren van de verdere schoolontwikkeling. De school werkt planmatig en doelgericht aan de kwaliteit van het onderwijs. Binnen het aspect kwaliteitszorg is indicator 12.1 als goed beoordeeld.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1P	De leerlingen behalen het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.				•	
1.7	De leerlingen van het praktijkonderwijs functioneren naar verwachting in de vervolgopleiding of het werkveld.				•	

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.			•	

Het schoolklimaat is ondersteunend en gericht op een brede vorming		1	2	3	4
5.4	De school ondersteunt de leerlingen en de ouders/verzorgers bij de keuzes tijdens de schoolloopbaan.			•	

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.			•	
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.			•	

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.			•	

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. (basisondersteuning) (De school bestrijdt effectief achterstanden.)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.			•	

De school begeleidt leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben effectief aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief. (extra ondersteuning)		1	2	3	4
10.1	Het bevoegd gezag stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast.			•	
10.2	De leerling ontvangt onderwijs zoals beschreven in het ontwikkelingsperspectief.				•
10.3	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.		•		

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.				•
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.			•	
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.		•		

Nalevingsindicatoren 2013		Onvoldoende	Voldoende
N1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de onderzochte onderdelen (WVO, art. 24c en 24a).		•
N2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de onderzochte onderdelen (art. 24c en 24 WVO).		•

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Het bovenstaande algemene beeld en kwaliteitsprofiel lichten we hieronder toe. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende aspecten aan bod: opbrengsten, onderwijsproces en kwaliteitszorg.

Opbrengsten

De school maakt gebruik van de landelijke uitstroommonitor om haar uitstroomgegevens te verantwoorden en te vergelijken met het landelijke en regionale beeld (benchmark). Wij stellen vast dat de succesvolle uitstroom in de afgelopen drie schooljaren gemiddeld op ruim 96 procent ligt. Het gaat hierbij om plaatsing op een (gesubsidieerde) arbeidsplaats, een (vervolg) scholingstraject of dagbesteding. Aangezien de uitstroompercentages stabiel zijn en boven het landelijk gemiddelde liggen, wordt de bijbehorende indicator als goed beoordeeld. Opvallend is verder dat de school relatief veel leerlingen op ROC niveau-2 laat uitstromen en dat ten opzichte van het landelijk gemiddelde tweemaal zoveel leerlingen een branchecertificaat behalen.

Ook de bestendigheid van de plaatsing wordt als goed beoordeeld. Van het cohort leerlingen dat in het schooljaar 2010-2011 de school verliet zit momenteel nog ca. 90 procent op dezelfde of vergelijkbare werkplek en/of vervolgscholing bij het ROC. De school heeft door het gerichte beleid ten aanzien van de nazorg een goed beeld van de leerlingen die de school hebben verlaten.

Onderwijsproces

Een centraal element in de beoordeling van het onderwijs en leren op scholen voor praktijkonderwijs in het algemeen is de wijze waarop scholen in de afgelopen jaren de individuele leerroute van leerlingen hebben ingericht. Het werken met een individueel ontwikkelplan (IOP) moet in de lespraktijk herkenbaar zijn. Daarbij is het van belang dat in de verschillende fasen van het onderwijs de leerroute is gekoppeld aan het aanbod dat de leerling ontvangt en de keuzes die daarbij door de school en de leerlingen worden gemaakt. In de bovenbouwgroepen (de uitstroomfase) zal dit aanbod duidelijk zichtbaar moeten zijn in relatie met het uitstroomprofiel van de leerling. Het aanbod is tevens gekoppeld aan de verschillende competenties en (arbeids)vaardigheden die de leerling nodig heeft om binnen de domeinen van het praktijkonderwijs (wonen, werken, vrije tijdsbesteding en burgerschap) te kunnen functioneren.

Praktijkonderwijs Zutphen heeft een digitaal leerlingvolgsysteem (Presentis) in gebruik dat feitelijk het IOP van en voor de leerling is. Alle leerlingen beschikken over een IOP en dit leidt in principe tot een aanbod dat leidend is voor de

individuele leerroute, ook ten aanzien van de negen uitstroomgroepen met momenteel 49 leerlingen die allen hun eigen leerroute volgen. Hoewel de school het leerlingvolgsysteem op een goede manier heeft vormgegeven, stellen wij vast dat de invulling hiervan nog verder verbeterd en bijgehouden moet worden. Op het moment van onderzoek bleek dat de doorgaande lijn in het aanbod in leerjaar 3 nog te weinig zichtbaar was in het systeem en dat bij enkele praktijkvakken in de bovenbouwphase de leerlijn nog in ontwikkeling is. Daarnaast constateerde de inspectie dat er hiaten zitten in de gespreksnotities, logboeken en voortgangsverslagen, waardoor het niet inzichtelijk is wat de stand van zaken is rondom het wel/niet behalen van de leerdoelen van de leerling. In een enkel geval ontbrak in Presentis ook de handelingsplanning ten aanzien van een geïndiceerde leerling met een specifieke zorgvraag. Ten slotte is het van belang dat de hiaten die leerlingen hebben (en waar dagelijks voor taal/rekenen aan wordt gewerkt) systematisch worden opgepakt in voor elke leerling een eigen leerstofplanning voor die vakken. Hieruit kan blijken dat de toetsgegevens ook daadwerkelijk worden gebruikt om (individueel) tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Op basis van bovenstaande wordt indicator 10.3 als onvoldoende beoordeeld. Wij realiseren ons dat de ontwikkeling van het leerlingvolgsysteem een doorlopend proces is en dat het veel vergt van de docenten om hier op een goede manier mee om te gaan. Wil het echter een sturend instrument zijn dan moet de school in de komende periode veel aandacht besteden aan het zorgvuldig registreren van essentiële informatie met betrekking tot de voortgang van de leerlingen.

Een andere uitdaging voor de school is om binnen Presentis de streef- en beheersingsdoelen die in de pilot Curriculum PrO worden geformuleerd voor de verschillende domeinen te integreren. Wellicht kan hierbij ook de verbinding worden gezocht met de beroepscompetenties en arbeidsvaardigheden van de praktijk- en theorievakken. Op die manier komt alles samen in één integraal systeem.

De kwaliteit van het primaire proces wordt als voldoende beoordeeld. Er is sprake van een goede pedagogische relatie tussen leraren en leerlingen, waarbij respectvol met elkaar wordt omgegaan. In het algemeen wordt efficiënt gebruik gemaakt van de beschikbare onderwijstijd, is er sprake van een duidelijke uitleg, gerichte feedback en actieve betrokkenheid van leerlingen bij de lesactiviteiten. Wel kan naar de mening van de inspectie de doelmatigheid van de les versterkt worden door meer aandacht te besteden aan het structureren van de les. Er zijn weinig voorbeelden aangetroffen waarbij aan het begin van de les het lesdoel werd aangegeven en waarbij aan het eind werd besproken wat ze die les hadden geleerd. Uit het gesprek met de docenten werd duidelijk dat

hier wel veel aandacht aan wordt besteed, maar tijdens onze lesobservaties werd dit niet of nauwelijks waargenomen. Wel constateren wij dat het team zich bewust is van het belang van goed klassenmanagement dat de basis is voor het hanteren van het directe instructie model (DIM). De school heeft voor dit model gekozen om het opbrengstgericht werken in de klas te versterken, waarbij met name bij de vakken Nederlands en rekenen in niveaugroepen wordt gewerkt.

Om leerlingen te volgen in hun ontwikkeling maakt de school gebruik van enkele genormeerde en methodegebonden toetsen. De school doet daarnaast mee aan de pilot van het Cito, waarbij voor de arbeidsmarktgerichte leerwegen in het vso en het praktijkonderwijs speciale toetsen worden ontwikkeld. Naast het toetsen van leerlingen (Nederlands en rekenen/wiskunde) wordt periodiek de voortgang besproken via coachingsgesprekken en leerlingbesprekingen. Alle leerlingen zijn goed in beeld, maar zoals al eerder opgemerkt, is het van belang een en ander zorgvuldig te registreren in het leerlingvolgsysteem. Positief hierbij is dat ouders ook (vrijwel) volledig inzicht hebben in het IOP en de leerdoelen van hun zoon of dochter.

Kwaliteitszorg

Om zicht te krijgen op de eigen kwaliteit van het onderwijs heeft de school een pdca-cyclus opgezet waarbij aan de hand van enquêtes onder ouders, leerlingen, management & personeel, buurt en stagebedrijven de tevredenheid over de school wordt gemeten. Daarnaast heeft de school onlangs een audit laten uitvoeren in het kader van 'critical friends'. Opvallend gegeven bij de PrOZO!-enquête onder leerlingen en ouders was de hoge score van leerlingen ten aanzien van de didactische vaardigheden van de docenten. Ook het schoolklimaat werd door leerlingen positief beoordeeld, en door ouders zeer positief.

De opbrengsten worden geëvalueerd en verantwoord aan de hand van de landelijke uitstroom- en volgmonitor voor het praktijkonderwijs. De resultaten daarvan worden geanalyseerd en besproken met het team. Het feit dat de school de kwaliteit van de uitstroom goed in beeld heeft (regionale benchmarking) en door middel van gericht beleid stuurt op de uitstroombmogelijkheden van leerlingen (inzet stagefunctionarissen, netwerkactiviteiten), maakt dat wij de evaluatie van de uitstroom als goed beoordelen. Wel merken wij hierbij op dat het in de toekomst belangrijk is om de gerealiseerde uitstroom te relateren aan de opgestelde ontwikkelperspectieven en uitstroombprofielen. Het is van belang deze gegevens zorgvuldig bij te houden.

Wij stellen vast dat de school planmatig en doelgericht aan de verdere verbetering van de onderwijskwaliteit werkt. De school heeft een

schoolondernemingsplan voor de periode 2013-2014 opgesteld. Hierin staan de keuzes en plannen beschreven die de directie - in samenspraak met het team - heeft opgesteld. Aan de hand van een sterkte- en zwakteanalyse zijn de verbeterpunten in kaart gebracht die vervolgens in verschillende jaarplannen zijn uitgewerkt. Hoewel indicator 13.2 als voldoende wordt beoordeeld merken wij op dat het belangrijk is om de doelen concreter te formuleren dan ze nu staan vermeld, alsmede tussentijdse evaluaties in te bouwen.

In 2012 kwamen wij tot het oordeel dat de school in voldoende mate zorg draagt voor het borgen van gerealiseerde kwaliteit. Aangezien sinds die tijd er vele veranderingen zijn opgetreden en de school bezig is haar onderwijs voortdurend te vernieuwen, komen we nu tot een ander oordeel. Tijdens het onderzoek wordt namelijk duidelijk dat de vele veranderprocessen en de ervaren werkdruk heeft geleid tot het minder zorgvuldig bijhouden en vastleggen van allerlei gesprekken, afspraken en procedures. Het management geeft aan dat ten aanzien van de pdca-cyclus de school nu met name op het check-gedeelte zit.

Gelet op bovenstaande wordt indicator 13.3 daarom als onvoldoende beoordeeld.